

Uitspraak

van de GGZ Klachtencommissie Patiënten en Naasten Utrecht (GKPNU)

Deze uitspraak betreft de klachtmelding van XX, klinisch in zorg bij Altrecht, zorgeenheid XX

I. Verloop

Bij het secretariaat van de GGZ Klachtencommissie Patiënten en Naasten Utrecht (voor het vervolg: de Klachtencommissie) is een klachtmeldingsformulier d.d. 14 oktober 2021 van klager op 19 oktober 2021 ontvangen en geregistreerd onder nummer GKPNU 065.21.2363.

Beschrijving van de klachten:

Op bovenvermeld formulier zijn de klachten zakelijk samengevat als volgt:

1. Verplichte medicatie
2. Beperking vrijheid telefoonverkeer

De klachten zijn ontvankelijk op grond van artikel 10.3 WVGGZ; klager ontvangt verplichte zorg op grond van een voortgezette crisismaatregel met een expiratedatum van 04 november 2021. Bij het indienen van de klacht had klager ook een schorsingsverzoek ingediend. Verweerder heeft hierop ingestemd met het uitstellen van verplichte behandeling tot aan de uitspraak zodat aparte behandeling van dit verzoek niet nodig was.

De klachten zijn behandeld in een hoorzitting van de Klachtencommissie op 21 oktober 2021. In verband met de geldende coronabeperkingen vond deze plaats via beeldbellen (Google Meet). Direct na de hoorzitting is een verkorte uitspraak met betrekking tot de klachten, zonder nadere overwegingen aan klager en verweerders verzonden.

Verschenen zijn:

Klager:

- XX (voor het vervolg: klager)
- XX, patiëntenvertrouwenspersoon (voor het vervolg: PVP)

Verweerder:

- XX, verpleegkundig specialist, (voor het vervolg: verweerder)

De Klachtencommissie bestaat uit:

- XX, jurist, voorzitter
- XX, psychiater
- XX, verpleegkundige

XX, ambtelijk secretaris, is aanwezig voor een verslaglegging c.q. zakelijke samenvatting van hetgeen ter hoorzitting door de aanwezigen naar voren wordt gebracht.

Op grond van de wet moet de Klachtencommissie al haar uitspraken openbaar maken en publiceren. Om die reden staan alleen in de aanhef de namen van betrokkenen en staan in het verslag en de overwegingen alleen functies en rollen genoemd. Uiteraard worden de namen van betrokkenen in de aanhef niet in de te publiceren uitspraak genoemd.

De volgende documenten stonden de Klachtencommissie in kopievorm ter beschikking: XX

II. Verslag van de hoorzitting

Klager geeft aan het begin van de hoorzitting aan blij te zijn met de zitting en heeft een lijst meegebracht met onjuiste beweringen van verweerder. Als reactie hierop antwoordt de voorzitter diverse documenten te hebben ontvangen met betrekking tot het verloop van de behandeling van klager.

Hierna vertelt klager dat er geen aanklachten tegen hem zijn ingediend, niet van zijn familie, ouders of het moskeebestuur waarbij hij betrokken is. Hij beschouwt hierom zijn opname als ongegrond. Hierbij weigert hij – in tegenstelling tot wat in zijn dossier staat vermeld - het voedsel niet vanwege corona, maar omdat dit mogelijk E-nummers bevat die bestaan uit varkens bestanddelen. Aangezien dit niet te controleren is, eet hij dit als moslim zijnde liever niet. Hij omschrijft zijn geloof als een bron van kracht die hem staande houdt in moeilijke tijden.

Ook heeft hij zich in 2017 uit eigen beweging aangemeld bij Altrecht voor hulp bij middelengebruik. In dit jaar is hij twee weken vrijwillig opgenomen geweest en heeft ter ondersteuning een lage dosis quetiapine voorgeschreven gekregen. Klager geeft aan dit af en toe nog te gebruiken als hij zich erg slecht voelt.

Vervolgens geeft klager aan dat hij op 18 oktober in het UMCU een operatie gepland had staan voor zijn pols, die hem door verweerder is ontzegd in verband met de (crisis)opname. Hij geeft aan veel pijn te hebben, maar dat dit door verweerder niet serieus wordt genomen. Verweerder reageert hierop welwillend te zijn, maar dat klager weigert om specifieke informatie hierover te verstrekken dan wel de naam van zijn behandelaar op te geven.

De voorzitter van de commissie vraagt klager zich te richten op de gestelde klachtgronden: de verplichte medicatie en het beperken van het telefoongebruik. Hierbij wordt voorgesteld om de beperking telefoongebruik eerst te behandelen, aangezien deze maatregel als eerst is ingezet.

Beperking telefoongebruik

Standpunt verweerder

In de optiek van verweerder ontstonden de problemen in de nacht van 12 oktober, waarin klager diverse mensen – waaronder een imam – meermaals heeft gebeld. Deze imam heeft bij gebrek aan een betere oplossing vervolgens de stekker uit de telefoon getrokken, zodat hij kon slapen. Ook bekeek klager diverse filmpjes over bezweringen op zijn telefoon.

Klager heeft hiernaast ook nog gesprekken opgenomen en naar verschillende personen gestuurd. Hij is hier op 12 oktober al voor gewaarschuwd, maar verandering bleef uit. Om deze reden is op 13 oktober een brief aan klager overhandigd waarin de beperking aangekondigd werd en is zijn telefoon afgenomen. Desondanks had klager alsnog de mogelijkheid contact met de buitenwereld te houden

door gebruik van de beschikbare telefoons en computer op de afdeling; de beperking is dus alleen ingezet zodat klager 's nachts geen contact op zou nemen met anderen.

Standpunt klager

Klager vindt het niet redelijk dat zijn telefoon is afgepakt. Hij is zich ervan bewust dat hij emotioneel praat aan de telefoon, maar vertelt dat dit gebruikelijk is in zijn cultuur. Ook is hij de mening toegedaan dat hij helemaal niet mensen midden in de nacht belt. Hij verklaart hieromtrent dat hij om 05.30 uur contact zocht met de imam. Gezien het feit dat het ochtendgebed om 06.00 uur begint, is de imam allang wakker en vindt hij het dus niet erg. Voor verweerder is het vroeg, maar voor de imam niet.

Verder zijn er geen vragen en/of opmerkingen vanuit de commissie dan wel partijen met betrekking tot de telefoon beperking van klager.

Verplichte medicatie

Standpunt verweerder

De voorzitter van de commissie vraagt verweerder waarom zij een week na opname al is overgegaan tot aanzegging verplichte medicatie en vraagt zich af of alternatieven dan wel zijn ingezet. Verweerder antwoordt hierop dat zij ten tijde van opname een manisch-psychotisch beeld bij een achterdochtige man zagen die niets noch niemand vertrouwde. Dit beeld werd bevestigd door de familie, die gedurende de opname regelmatig contact heeft gezocht met de afdeling om hun zorgen te uiten.

Verweerder acht verplichte medicatie noodzakelijk gezien het zorgwekkende gedrag van klager. Voorafgaand aan de opname hebben er diverse incidenten plaatsgevonden. Tijdens één van deze voorvallen heeft klager schoenen van een persoon de moskee uit gegooid, met een Koran gegooid en vervolgens agressief gedrag vertoond. Ook heeft klager voorafgaand aan de opname zijn moeder opgesloten en een poging gedaan tot het wegbranden van het nekhaar van zijn vader, waarna zij uit angst voor klager zijn ondergedoken. De enige reden waarom zij geen aangifte hebben gedaan tegen klager is uit zorg en betrokkenheid richting hem.

Verweerder geeft aan al ruim voor de aanzeggingsbrief van 18 oktober in gesprek te zijn gegaan met klager over vrijwillige inname van olanzapine in tabletvorm, maar dat klager dit weigerde. Hierna is door verweerder voorgesteld om de - voor klager bekende - quetiapine op te hogen naar een dosis waarbij het effectief is tegen psychoses, maar ook dit wordt door klager geweigerd. Wegens het gebrek aan medewerking van klager, ziet verweerder geen andere optie dan over te gaan tot het toedienen van verplichte (depot)medicatie.

Standpunt klager

Klager geeft aan de olanzapine te weigeren vanwege bepaalde informatie in de bijsluiter en dat een gesprek met verweerder daarover niet zou helpen. Hiernaast is hij van mening dat hij geen hogere dosis quetiapine nodig heeft, aangezien hij niet psychotisch is.

Vanuit de commissie wordt de vraag gesteld hoe klager de bovengenoemde incidenten heeft ervaren. Ten aanzien van het voorval in de moskee geeft klager aan de schoenen na het weggooiën terug te hebben gebracht en zijn excuses te hebben aangeboden. Hij werd boos omdat hem werd gevraagd het geluid van zijn smeekbede uit te zetten, wat hij ook heeft gedaan. Daarna pakte de man hem beet en is klager boos geworden, maar nu de man zijn excuses heeft geaccepteerd, is er niets meer aan de

hand. Hiernaast stelt klager dat zijn ouders helemaal niet ondergedoken zijn uit angst, maar dat zij slechts een aantal dagen bij zijn zus logeren om te kunnen rusten. Het klopt dat er korte ruzie is ontstaan, maar ook dit was gauw weer opgelost. De rest van zijn familie overdrijft wat er is gebeurd, in de hoop de relatie met zijn vriendin, waar zij niet achter staan, te verbreken.

Nadat alle aanwezigen hebben aangegeven geen vragen of toevoegingen meer te hebben wordt de zitting gesloten.

III. Overwegingen en beoordeling

Op grond van de verklaringen tijdens de zitting en op grond van de documenten die aan de Klachtencommissie ter beschikking staan, overweegt de Klachtencommissie het volgende.

Ten aanzien van de klacht over verplichte zorg worden achtereenvolgens de onderstaande punten besproken:

- Vooraf;
- Algemene feiten en omstandigheden;
- Met betrekking tot klager;
- Met betrekking tot het ernstig nadeel;
- Met betrekking tot de verplichte zorg;
- Beoordeling en conclusie.

Vooraf.

Meer in het algemeen overweegt de Klachtencommissie dat verplichte zorg bij psychiatrische patiënten een ernstige inbreuk is op hun persoonlijke levenssfeer en/of lichamelijke integriteit. Deze inbreuk dient dan ook met de nodige waarborgen omkleed te zijn. Daarom worden er op zowel juridisch als medisch gebied eisen gesteld aan het mogen toepassen van verplichte zorg. Op juridisch gebied moet verplichte zorg voldoen aan de vereisten van de Wvz (onder meer vastlegging van het behandelbeleid in een zorgplan, het schriftelijk motiveren van de noodzaak tot verplichte zorg in relatie tot het ernstig nadeel en het schriftelijk kennisgeven hiervan aan de patiënt).

Op medisch gebied moet verplichte zorg voldoen aan de eisen van proportionaliteit, subsidiariteit, doelmatigheid en veiligheid. Dat wil zeggen dat het medisch ingrijpen in verhouding moet staan tot het af te wenden ernstig nadeel, dat er geen minder ingrijpende maatregelen mogelijk zijn en dat de maatregel bijdraagt aan het bereiken van het behandeldoel.

Daarnaast moet (ambulante) verplichte zorg veilig zijn voor de patiënt, de naastbetrokkenen en de hulpverlening.

Algemene feiten en omstandigheden.

Klager is onvrijwillig opgenomen op grond van een voortgezette crisismaatregel met expiratedatum 04 november 2021.

De rechtbank heeft daarbij de volgende vormen (voor zover hier van belang en zakelijk samengevat) van verplichte zorg toegewezen om ernstig nadeel af te wenden:

- Toedienen medicatie
- Verrichten medische controles, andere medische handelingen en therapeutische maatregelen
- Beperken van bewegingsvrijheid;
- Insluiten;

- Uitoefenen van toezicht;
- Onderzoek aan kleding of lichaam;
- Onderzoek van de woon- of verblijfsruimte op gedragsbeïnvloedende middelen en gevaarlijke voorwerpen;
- Controleren op de aanwezigheid van gedragsbeïnvloedende middelen;
- Aanbrengen van beperkingen in de vrijheid het eigen leven in te richten, met tot gevolg dat betrokkene iets moet doen of nalaten, waaronder het gebruik van communicatiemiddelen;
- Beperken van het recht op bezoek;
- Opnemen in een accommodatie.

Op 13 oktober 2021 en 18 oktober 2021 zijn er aan klager twee 'informatiebrieven' uitgereikt, waarin de redenen staan vermeld waarom de verplichte zorg gegeven wordt en waarom er geen andere mogelijkheden meer zijn dan de uitvoering van de benoemde verplichte zorg. Ten aanzien hiervan heeft klager aangegeven te willen klagen. De klacht is op 19 oktober 2021 ontvangen door de klachtencommissie.

Met betrekking tot klager.

In de door de commissie ontvangen stukken wordt als (voorlopige) diagnose aangegeven dat er sprake is van een manisch-psychootische ontregeling.

Op grond van de omschrijving in de DSM-afgeleide classificatie is er mogelijk sprake van ongespecificeerde schizofreniespectrum- en andere psychootische stoornissen.

De commissie heeft geen reden hieraan te twijfelen.

Hiernaast acht de commissie het voldoende duidelijk dat klager geen ziektebesef en dus geen ziekte-inzicht heeft, gezien zijn interpretatie van het verloop van de afgelopen weken.

Met betrekking tot het ernstig nadeel.

Beperking vrijheid telefoonverkeer.

Uit de stukken en de informatiebrief van 13 oktober 2021 blijkt dat er sprake is van zowel ernstig nadeel voor de klager zelf als ernstig nadeel voor anderen. Het ernstig nadeel voor klager zelf ziet in dit geval voornamelijk op imagoschade. Door herhaaldelijk telefonisch contact te zoeken met anderen tijdens nachtelijke uren zonder noodzaak, wordt de reputatie van de klager aangetast. Het nadeel voor anderen bestaat hoofdzakelijk uit herhaaldelijk gebeld worden op tijdstippen waarop het voldoende aannemelijk is dat dit als storend wordt ervaren. Het storend gedrag leidt vervolgens mogelijk weer tot agressiviteit vanuit anderen.

Daarnaast maakt klager door het opnemen van gesprekken met behandelaars/begeleiders en het zonder toestemming opnemen van gesprekken met behandelaars en versturen van deze opnamen naar derden inbreuk op de privacy van behandelaars en/of begeleiders zoals vastgelegd in de huisregels van Altrecht. Bovenstaande in acht nemende is de commissie van mening dat door het gedrag van klager een reëel risico ontstaat op ernstig nadeel voor klager en voor anderen.

Verplichte medicatie.

Wat betreft verplichte medicatie blijkt ook hier uit de stukken en de informatiebrief van 18 oktober 2021 dat er sprake is van zowel ernstig nadeel voor de klager zelf als ernstig nadeel voor anderen.

Het ernstig nadeel voor klager bestaat ook hier deels uit imagoschade. Door het aangaan van diverse conflicten met familie en moskeegangers, schaadt klager zichzelf ernstig in zijn reputatie.

Het risico op ernstig nadeel voor anderen ziet vooral op levensgevaar dan wel gevaar voor ernstig lichamelijk en psychisch letsel. Uit de door de commissie ontvangen stukken blijkt dat klager zijn ouders dermate heeft bedreigd, door onder andere opsluiting en het uitvoeren van agressieve fysieke handelingen ter uitdrijving van de duivel, waarbij vader in een houdgreep werd gehouden, dat zij het nodig achtten te vluchten voor klager. Gezien de familierelatie(s) zoals geschetst door klager, kan de commissie dit risico bij ontslag zonder behandeling met medicatie voor overige familieleden niet uitsluiten.

Met betrekking tot verplichte zorg.

Beperking vrijheid telefoonverkeer.

In de informatiebrieven wordt aangegeven dat de verplichte zorg wordt verleend om ernstig nadeel te voorkomen. Daarnaast dient verplichte zorg de geestelijke gezondheid van de klager te stabiliseren en herstellen, zodat klager op (korte) termijn kan beslissen over diens eigen leven. De commissie is van mening dat verplichte zorg in de vorm van een tijdelijke beperking van vrijheid van telefoonverkeer noodzakelijk is. Klager is eerder door de verweerder gewezen op het ongewenste nachtelijk telefoongebruik, met als doel klager te motiveren hiermee te stoppen. Bij het uitblijven hiervan acht de commissie het terecht dat de telefoon van klager is ontnomen met als doel het ernstig nadeel weg te nemen. Daarbij is rekening gehouden met het feit dat klager nog steeds gebruik kan maken van de afdelingstelefoon en de computer van de afdeling.

Verplichte medicatie.

Ook betreffende de verplichte medicatie is de commissie van mening dat door het gedrag van klager een reëel risico ontstaat voor ernstig nadeel voor klager en anderen. Verweerder heeft geprobeerd klager vrijwillig te bewegen tot het innemen van medicatie, waaronder olanzapine of quetiapine in verhoogde vorm zodat het functioneert als antipsychoticum, maar klager weigert medewerking. Gezien de toestand van klager is de commissie dan ook van mening dat verplichte zorg in de vorm van medicatie, zoals omschreven in de informatiebrief van 18 oktober jl., noodzakelijk is.

Beoordeling en conclusie.

Alles overziend is de Commissie van mening, dat er sprake is van ernstig nadeel in de zin van de WVGZ, dat dit ernstig nadeel (mede) veroorzaakt wordt door de stoornis van klager en dat zonder gedwongen ingrijpen dit ernstige nadeel niet kan worden weggenomen. Klager kan zonder effectieve medicatie niet met ontslag, waardoor een onnodig langdurige opname dreigt.

Hiernaast is de commissie van mening dat er geen reëel alternatief voor de verplichte zorg in de vorm van medicatie aanwezig is. Nu behandeling met olanzapine volgens de Richtlijn "Schizofrenie en aan schizofrenie verwante psychotische stoornissen" geïndiceerd is mag worden verwacht dat deze behandeling doelmatig zal zijn en dat de voorgestelde medicatie de stoornis zal verbeteren waardoor het ernstig nadeel wordt afgewend en de veiligheid wordt bevorderd.

De commissie concludeert dan ook dat aan de voorwaarden voor het mogen toepassen van beperking van vrijheid van telefoonverkeer en verplichte medicatie is voldaan. De verplichte zorg voldoet aan de criteria van subsidiariteit, proportionaliteit, doelmatigheid en veiligheid.

Dit betekent dat de aanzegging van zowel 13 oktober met betrekking tot de beperking van telefoonverkeer als de aanzegging van 18 oktober met betrekking tot de verplichte medicatie terecht is geweest. De hiertegen gerichte klachten dienen dan ook ongegrond te worden verklaard.

IV. Uitspraak

- De Klachtencommissie verklaart de klacht met betrekking tot beperking van vrijheid van telefoonverkeer **ongegrond**.
- De Klachtencommissie verklaart de klacht met betrekking tot verplichte medicatie zoals omschreven in de informatiebrief van 18 oktober jl. **ongegrond**.

Het verzoek om schadevergoeding wordt wegens ongegrondheid van de klachten afgewezen.

Aldus besloten te Utrecht op 21 oktober 2021 door de GGZ Klachtencommissie Patiënten en Naasten Utrecht en ondertekend door de voorzitter, XX op 26 oktober 2021.

Deze uitspraak wordt verzonden aan klager, de PVP, verweerder(s), de leiding van de zorgseenheid van verweerder(s), de raad van bestuur, de geneesheer-directeur van de zorgseenheid, alsook de Inspecteur voor de Gezondheidszorg.

Nadat de Klachtencommissie een beslissing heeft genomen of indien de Klachtencommissie niet tijdig een beslissing heeft genomen, kunnen klager, de vertegenwoordiger, de zorgaanbieder of een nabestaande van klager een schriftelijk en gemotiveerd verzoekschrift indienen bij de rechter ter verkrijging van een beslissing over de klacht.